

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

5. Tertio ex amißione illius libertatis, quam Augustinus, Apostolus, &
Christus tradunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

441

quò velent ad ima sua. Enim verò diabolica potestas illa in mentibus ei terrenà concupiscentiâ subjugatis tanta est, ut Augustinus non vereatur da monibus non tantum peccatorum per homines perpetratorum, sed etiam pacis & belli semper tribuere potestatem, si voluntatem suam altiore potestate explere sincerentur: Interest quidem, inquit, tam proprio vitio malas mentes quatenus sinantur isti demones vel terrere vel excitare. Sed si semper hoc possent, nec aliud secretiore ac superiore potestate contra eorum contum saps aliter ageretur, semper in potestate haberent pacem bellasque victorias; qua semper sepe per humanorum animorum motus accidunt. Quare cum alibi dixisset Augustinus, Bacchanalia à bacchantibus Senata infania fuisse celebrata, & propterea Senatui displicuisse saniori, ipso Varrone consistente, talia fieri non potuisse, nisi mente commota: Saltem hic tandem, inquit, friscanenserunt, quod immundi spiritus, dum pra Dyis habentur, in hominum pectus mentibus. Nam isti ipsi diabolice potestati & virtutis tribuit Augustinus, quòd quidam in infidelitate philosophicis virtutibus, quas vera vitia fuisse tradit, fulgere videntur: ut videlicet ista perniciosâ subtilitate ceteros arctius sibi subderet, & illos ipsos vitis captivos, & avertos à fide liberante retineret. Itaque aliquos eorum, per quos amplius decipere affectas, sint habere nonnulla velut opera bona, in quibus laudantur, per quasque gentes, precipueque in gente Romana, qui præclare gloriosissimeque vixerunt. Sed quomam, sicut veracissima Scriptura dicit, omne quod non est ex fide peccatum est, nihil sic agit hic Princeps, quam ut non credatur in Deum &c.

Quæ quidem nemini mira videri debent, si crederit verum esse quod Augustinus dicit, diabolum in hominibus, quibus per cupiditates dominatur, operari, ut supra dixit, tanquam in mancipijs suis, quemadmodum homines in peccatoribus suis: tantum videlicet, quantum Dei

providentia finit. Nam ut ibidem adiecit: Aliud est, quando potestas eius etiam sua, sicut ei placet; tractandus maiori potestate prohibetur; aliud, quando ei potestas etiam in eos, qui ab illo alieni sunt, datur. Sicut homo de pecore suo pro humano capto facit quod vult, nec sane facit, si prohibeatur a potestate maiore: ac alio autem pecore ut faciat, expectat sibi potestatem dari ab illo, cuius est. It. ergo potestas, qua fuerat prohibetur, hic autem qua non fuerat tribuitur. Porro hæc diabolica efficacia prohibito non fit per gratiam: gratia enim boni operis in infidelibus iuxta Augustini doctrinam non habet locum: Nemo enim incipit, nisi ab infidei: sed fit per repressionem seu reformationem potestatis eius, ut non tantum concitet terrenis cupiditatibus mentes eorum, quorum consensum captivum tenet, quantum vellet. Diabolo enim potestas quadam est; plerumque, tamen vult nocere, & non potest: quia potestas ista sub potestate est. Nam si tantum posset nocere diabolus quantum vult, non aliquis iustorum remaneret. Quia per illius ejusdem reliquias concupiscentiæ, quæ etiam in iustis remanent, fideles à iustitia fideque deturbaret, nisi Deus per gratiam suam eorum animos consensumque retineret. Neque verò quisquam putet, per hanc doctrinam Augustini liberum arbitrium aucteri infidelibus, si diabolus per interpositas eorum cupiditates tantâ potestate in eorum animis dominatur, ut eos ad quæcunque voluerit scelera flagitiaque perducatur: Nihil enim eorum sine consensu eorum voluntario perpetratur. Si enim Deus per gratiam suam iustorum voluntates inclinatur quod voluerit, sive contra tentationes gravissimas consensum in iustitia retinendo, sive in opera bona quæ placuerit, impellendo, sine præiudicio libertatis; nihil quoque perire putandum est voluntatis arbitrio, si diabolus in mancipijs suis similem potestatem jure suo exercere dicatur. Neque enim ullo modo libertas arbitrij postulat in differentiam ad bonum & malum.

CAPVT QVINTVM.

Tertiò ex amissione illius libertatis, quam Augustinus, Apostolus, & Christus tradunt.

TERTIÒ uberius & planius idem Augustini sensus declarari & probari potest, ex interitu libertatis, quem ex illa ruina primi hominis consecutum tradit. Nam ex consideratione tum dominatus istius impios, quem concupiscentia carnalium rerum, & per ipsam diabolus in humanas exercet voluntates, constantissime creberrimeque docet Augustinus, arbitrium non esse amplius liberum, ut velit aut faciat bonum, sed libertatem ejus ex ruina perijisse. Quam doctrinam Augustini nemo negare potest, nisi qui principia ejus nunquam vel à limine salutavit: omnes enim libri ejus eam undique spirant. Nam hinc est illud in

Epistola centesima sexta, quo reprehendit Pelagium, quòd tanquam salvam & liberam naturam defendat humanam. Et libro de perfectione iustitiæ, vicia vitio in quod cecidit voluntate, carius libertate natura. Et in Enchiridio ad Laurentium: Libero arbitrio male utens homo & se perdidit & ipsum. Sicut enim qui se occidit utique vivendo se occidit, sed se occidendo non vivit, nec se ipsum potest resuscitare, cum occiderit; ita cum libero peccaverit arbitrio, victore peccato amissum est & liberum arbitrium. A quo enim quis devictus est, huic & servus additus est. Petri certe Apostoli est ista sententia: qua cum vera sit, qualis, quæso, potest servi additi esse libertas, nisi quando eum peccare delictat? Liber utique enim servus, qui domini sui voluntatem libenter

T 3

libenter

libenter facit. Ac per hoc ad peccandum liber est, qui peccati servus est: unde ad iustè faciendum liber non erit, nisi à peccato liberatus esse iustitiæ caperit servus. (filio scilicet liberante) quod antequam fieri in homine incipiat, quomodo quisquam de libero arbitrio in bono gloriatur opere &c. Et in libro de correptione & gratia: Nunc posteaquam illa magna peccati merito est amissa libertas, etiam maioribus donis adjuvanda remansit infirmitas. Et in Epistola ad Vitalem: Liberum arbitrium ad diligendum Deum primum peccati granditate perdidimus. Et in libris de Civitate Dei: Arbitrium voluntatis tunc est verè liberum (scilicet, ut faciat bonum) cum vitis peccatisque non servit. Tale datum est à Deo: quod amissum proprio vitio, nisi à quo dari potuit, reddi non potest. Unde veritas dicit: Si vos Filius liberaverit, tunc verè liberi eritis. Et in libro primo operis imperfecti contra Iulianum: Quomodo manet libertas in eis, qui ut liberentur à servitute, quæ victori peccato additi divinam indigent gratiâ, nisi quia liberi sunt & ipsi, sed iustitia? Et inferius: Contra hoc ergo malum (concupiscentiæ regnantis) libertate indigebant, quam promittebat. Et mox: Audiant: Omnis qui facit peccatum, servus est peccati; & querant accipere libertatem, ut non faciant peccatum, clamantes ad eum &c. Ne dominetur mihi omnis iniquitas. Et in Epistola octogesima nona: Quomodo libera est voluntas, cui dominatur iniquitas? Et in libris ad Bonifacium: Peccato Adā liberum arbitrium de hominum natura perisse non dicimus: sed ad peccandum valere in hominibus subditis diabolo: ad bene autem vivendum non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratiâ fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, cogitationis, sermonis acuta. Vbi quod dicit valere & non valere, idem est quod esse liberum & non esse liberum, nam liberum est quod possumus, seu, quod habemus in potestate. Et in libro ad eundem Bonifacium eandem calumniam de sublata per peccatum arbitrii libertate ita refutat, ut neget quidem liberum arbitrium ad malum perisse; ad bene verò iustèq; Vivendum exertius perisse confirmet: Libertas quidem perijt per peccatum; sed illa qua in paradiso fuit habendi plenam cum immortalitate iustitiam: propter quod natura humana divinam indiget gratiâ, dicente Domino: Si vos Filius liberaverit, tunc verè liberi eritis: utique liberi ad bene iustèque vivendum. Mox addit ad peccandum nullo modo perijisse. Nam illam libertatis partem respicit illa adverbativa, sed habendi plenam, quasi dicat, libertas in bono, quā poterat antè & credere, & iustè, & beatè, & immortaliter vivere, funditus perijt: non in malo. Vnde paulo post, sic ut & sapius alijs jam citatis locis generalissimè dicit: Hæc voluntas, qua libera est in malis quia delectatur malis, ideo libera in bonis non est, quia liberata non est. Nec potest homo boni aliquid velle, nisi adjuvetur ab eo qui malum non potest velle, hoc est, gratiâ Dei per Iesum &c. Et in libro tertio de libero arbitrio: Nec mirandum est, quod vel ignorando non habeat arbitrium liberum voluntatis ad eligendum, quid rectè facit, vel resistente carnalis consuetudine, videat quid rectè faciendum sit, & velit nec possit implere. Hæc & huiusmodi testimonia evi-

dentissimè probant, nullam esse in arbitrio libertatem ante susceptam fidem ut operetur bonum. Causam in iisdem locis sæpissimè tangit, non quia homo culpæ reus est, & remissionis indiget peccatorum; sed quia ei dominatur iniquitas, quia regnat peccatum in ejus mortali corpore, quia victori peccato adductus est, quia vulnerata est natura, cum quo vulnere ad mortem usque confligimus, quia amissæ sunt vires quibus antè pollebamus. Hinc eodem loco de libero arbitrio causam illius arcanae doctrinae proferens: Illa est enim peccati pena iustissima, ut amittat unusquisque quo bene uti noluit, cum sine ulla posset difficultate si vellet. Id est autem, ut qui sciens rectè non facit, amittat scire quid rectum sit; & qui rectè facere cum posset noluit, amittat posse cum vellet. Nam sunt revera omni peccanti animæ duo ista pœnalia, ignorantia & difficultas. Ex ignorantia debonestat error: ex difficultate cruciatus affigit. Sed approbare falsa pro veris, ut erret invitus, & resistere atque torquente dolore carnalis vinculi (id est concupiscentiæ vincientis voluntatem) non posse à libidinosis operibus temperare, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati. Et in libro de natura & gratia: Quis nesit sanum & inculpabilem factum, & libero arbitrio, atque ad iustè vivendum potestate liberum constitutum? Sed nunc de illo agitur, quem senarivum latrones reliquerunt, qui gravibus saucius confossumque vulneribus, non ita potest ad iustitiæ culmen ascendere, sicut potuit inde descendere. Quasi diceret, nunc agitur de homine, qui propter gravia vulnera ignorantia ac difficultatis non habet arbitrium liberum, ut bene vivat. Ex quibus locis apertissimum est, non culpas ut culpas, sed gravissimas istas duas pœnas libertatem arbitrii ad faciendum iustitiam sustulisse.

Hæc ergo causa est, cur eadem fiducia Augustinus, qua toties docuit arbitrium perdita per concupiscentiam & ignorantiam libertate non esse liberum ad faciendum bonum, consequenter etiam disertissimis verbis inculcet, arbitrium ex libero factum esse servum: quo vocabulo nullum arbitrio voluntatis verè libero hostilius excogitari potest. Nunc in ruma sua liber est iustitia, servusque peccati: nec potest esse servus iustitiæ, & liber à dominante peccato, nisi eum filius liberaverit. Et libro de correptione & gratia: Per liberum arbitrium alia peccata insuper addiderunt: arbitrium, inquam, liberum, sed non liberatum; liberum iustitiæ, peccati autem SERVUM, quo voluntur per diversas noxias cupiditates; alij magis, alij minus, sed omnes mali. Et iterum in eodem libro: Illi ergo Adamo sine peccato ullo data est, cum qua conditus est, voluntas libera, & eam fecit servire peccato: horum verò cum fuisset voluntas SERVATA peccati, liberata est &c. Et libro de perfectione iustitiæ servitutem illam arbitrii ex Scriptura probans: Hinc, inquit, alia Scriptura dicit: A quo enim quis devictus est, huic & servus additus est. Sicut ergo non est opus sanis medicus, sed male habentibus; ita non est opus liberis liberator, sed SERVIS; ut ei dicat gratulatio libertatis: Salvasti de necessitatibus animam meam. Et libro primo Retractionum: Voluntas ergo ipsa nisi Dei gratiâ

Lib. de corrup
& grat. c. 12

Lib. 14. de
Civ. c. 11.

Lib. 1. oper.
imperf. cont.
Iul. f. 117.

Ibid. f. 128.

Epist. 89.
Lib. 2. ad Bo-
nif. c. 15.

Lib. 1. ad Bo-
nif. cap. 2.

Lib. 3. de lib.
arbit. c. 18.

Lib. 14.
c. 11.

Lib. 1.
c. 15.

Lib. 1.
c. 15.

Lib. 1.
c. 15.

Lib. 1.
c. 15.

Lib. 1.
c. 15.

Lib. 1.
c. 15.

Lib. 1.
c. 15.

445

gratia liberetur à servitute qua facta est **SERVA** non intellexerit, eoque nomine abusus fuerit: non tamen propterea tam abruptè nomen servi arbitrij repudiari debet; cùm illud vocabulum Augustinus libentissimè usurpaverit ad illam arbitrij stragem exprimendam, qua non est ampliùs liberum, ut benè vivat, hoc est, ut bonum velit & operetur, sicut ante ruinam suam fuit. Quem statum ut ob oculos Augustinus ponat, in omnibus suis scriptis phrasi Apostolicà creberrimè vocat arbitrium **liberum iustitie, peccavi autem** (id est, concupiscentiæ seu cupiditatis dominantis) **servum**, sicut ex plerisque locis jam allegatis patuit, & alijs plurimis ostendi potest.

Lib. 1. c. 3.
Iul. c. 3.

CAPVT SEXTVM.

Quartò ostenditur ex quatuor statibus populi Dei, ante legem, sub lege, sub gratia, & in pace, quos Augustinus tradit.

EADEM verò libertatis jactura, & sensus Augustini luculentius adhuc demonstrari potest, ex diversis statibus tum humani generis, tum verò singulorum hominum, in quibus constantissimè docet arbitrium non esse liberum, ut operetur bonum. Nam apud Augustinum status humani generis quadruplex tradi solet, ante legem, sub lege, sub gratia, & in pace. Inter istos illos ista differentia est, quòd in duobus primis arbitrium sub peccati concupiscentia captivum & servum jacet, ita ut legem iustitiæ sibi propositam, seu ipsum opus bonum, quod lex jubet, implere non possit. Nam quavis etiam in secundo statu jam instructus homo per legem, & supplicij timore territus, quibusdam subinde benè vivendi desiderijs percellatur; quia tamen arbitrium nondum est à peccato, id est, à concupiscentia voluntati seu consensui ejus dominante, eumque sub se captivum detinente liberatum, non potest motibus illius resistere; sed simul atque pugnare cæperit vincitur, cupiditatum dominantium delectatione prostratus. In ceteris duobus statibus arbitrium gratia liberante liberum est, & vel cum pœna sua fortiter, invictèque dimicat, vel ab omni etiam pœna titillante atque tentante liberatum in plenissima cælestis beatitudinis pace requiescit. Status isti certis gradibus in toto humano genere distinguuntur, ut primus locum habuerit in plerisque ab Adami lapsu usque ad Moysen, qui legem dedit: quo toto tempore in summa ignorantia vixit genus humanum. Secundus à Moysè usque ad Christum, qui gratiam liberantem dedit, totum enim istud spatium tempus legis fuit, tollentis quidem ignorantiam, nullam tamen benè operandi gratiam, multoque minùs libertatem arbitrio à dominantis peccati tyrannide largientis. In tertio statu Christi gratia

genus humanum liberat, ut legem peccati servientis in membris nostris ab ejus jam consensu liberati superare possimus. In quarto perfectissimè liberi triumphamus. Status isti proportionem quadam in singulis etiam hominibus locum habent. Primus & secundus, quamdiu homo in profunda legis seu iustitiæ faciendæ versatur ignorantia, vel etiam si jam præcepta noverit; fide tamen vera, vel spiritu charitatis liberante destitutus, sub cupiditatibus suis vincientibus & vincentibus jacet, ita ut eas vel sine ulla prorsus pugna, magnà cum delectatione sectetur, vel si forte voluntas damnationis metu percussa pugnare velit, viribus tamen idoneis destituta vincatur, quia nondum à dominatu robustarum consuetudinis assiduitate concupiscentiarum liberata est. In tertio statu arbitrium eruitur & liberatur à lege peccati & mortis, ut jam Deo adhærens cum pœna sua liberum dimicet. In quarto per beatam resurrectionem liberatur ab omni malo. Quæ Augustini doctrina si vera est, sicut ipse eam ex Scripturis sacris & Christianæ fidei fundamentis tanquam certissimam tradit, perspicuum erit, in primis duobus statibus nullam ad benè vivendum esse posse libertatem: non solum, quia in illis homo gratià benè vivendi prorsus caret; sed etiam, quia arbitrium ipsum nondum à servientibus cupiditatibus liberatum est: quod nunquam fit, nisi Deus post susceptam jam fidem boni operis iustitiæque charitatem diffuderit in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui detur nobis. Verissima enim Augustini regula est: *Nec voluntas libera dicenda est, quamdiu est vincientibus & vincientibus cupiditatibus subdita. A quo quis enim devictus est, hinc & servus adductus est.* Sed jam Augustinum ipsum de statibus istis differentem audiamus: *Prima est actio ante legem, secunda sub lege, tertia sub gratia, quarta in pace.*

Rom. 6.

Vid lib. 1.

ad Bonif. c. 2

& 3.

Lib. de corrept.

& grat. c. 13

Lib. 1. oper.

imp. sapient.

Lib. de nat.

& grat. c. 15

Epist. 144.

Lib. 83. 99.

pace.